

**Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych
Naczelnej Rady Adwokackiej**

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 02, fax 22 505 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 28 czerwca 2023 r.

**Szanowna Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

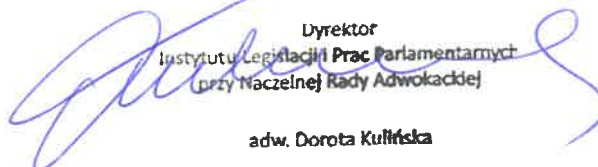
NRA.12-SM-1.131.2023

Dotyczy: SPS-WP.020.145.5.2023

Szanowna Pani Marszałek,

w załączeniu uprzejmie przesyłam opinię Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego.

Z poważaniem,

Dyrektor
Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych
przy Naczelnej Rady Adwokackiej
adw. Dorota Kułińska

Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 02, fax 22 505 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 28 czerwca 2023 r.

NRA.12-SM-1.131.2023

OPINA NACZELNEJ RADY ADWOKACKIEJ DO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY – KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Projektowana zmiana Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (dalej k.p.k.) dotyczy w szczególności jednego z fundamentalnych celów postępowania karnego, mianowicie uwzględnienia prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego. Kwestią nadrzędną pozostaje przy tym wprowadzenie takiej regulacji prawnej, która nie czyni zasady ochrony praw pokrzywdzonego jedynie iluzoryczną. Zasadniczym zamysłem projektowanej ustawy jest rozszerzenie kręgu podmiotów mogących wykonywać prawa zmarłego pokrzywdzonego, zmarłego oskarżyciela posiłkowego, zmarłego oskarżyciela prywatnego. Kolejnym istotnym zamierzeniem projektowanej ustawy jest wzmocnienie interesów skazanego w sytuacji jego śmierci, kiedy zmarły nie pozostawił osoby najbliższej, a istnieją podstawy do wznowienia postępowania.

Zauważyć przy tym należy, że przekazany do zaopiniowania projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego jest tożsamy w swej treści z projektem ustawy skierowanym do Komisji do Spraw Petycji Sejmu RP przez Naczelną Radę Adwokacką na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze i art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (sygnatura pisma NRA 12-SM-1-60.2022).

Obecny stan prawny.

Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 52 § 1 w razie śmierci pokrzywdzonego prawa, które by mu przysługiwały, mogą wykonywać osoby najbliższe lub osoby pozostające na jego utrzymaniu, a w przypadku ich braku lub nieujawnienia – prokurator, działając z urzędu. Zgodnie zaś z § 2 tegoż artykułu w przypadku, gdy organ prowadzący postępowanie

dysponuje informacjami o osobach najbliższych dla pokrzywdzonego lub osobach pozostających na jego utrzymaniu, poucza o przysługujących uprawnieniach co najmniej jedną z nich. Nadto w obecnym stanie prawnym, w świetle brzmienia art. 58 § 1 śmierć oskarżyciela posiłkowego nie tamuje biegu postępowania; osoby najbliższe lub osoby pozostające na jego utrzymaniu mogą przystąpić do postępowania w charakterze oskarżyciela posiłkowego w każdym stadium postępowania. Ponadto na podstawie aktualnego brzmienia art. 61 § 1 w razie śmierci oskarżyciela prywatnego postępowanie zawiesza się, a osoby najbliższe lub osoby pozostające na utrzymaniu zmarłego mogą wstąpić w jego prawa. Postanowienie o zawieszeniu postępowania może wydać także referendarz sądowy.

Z kolei zaś obowiązujące brzmienie art. 542 § 2 k.p.k. wskazuje, że wniosek o wznowienie postępowania na korzyść złożyć może w razie śmierci skazanego osoba najbliższa.

Zdaniem opiniującego aktualny stan prawny bez jakiegokolwiek uzasadnienia prawnego i społecznego wprowadza rozróżnienie dla kręgu podmiotów mogących wykonywać prawa zmarłego pokrzywdzonego, zmarłego oskarżyciela prywatnego, zmarłego oskarżyciela posiłkowego czy zmarłego skazanego, eliminując jednocześnie z kręgu uprawnionych podmiotów spadkobierców zmarłego, niezależnie od podstawy powołania do spadku. Obecny stan prawny jest przejawem niekonsekwencji i braku spójności ustawy Kodeks postępowania karnego w tym zakresie.

Stan prawny po uwzględnieniu proponowanych zmian.

Według opiniującego, dokonanie zmiany ustawy Kodeks postępowania karnego, w zakresie dotyczącym opiniowanego projektu ustawy jest jak najbardziej uzasadnione i zarazem jest całkowicie zbieżne z kierunkiem zmian w złożonej przez Naczelną Radę Adwokacką petycji.

Zaakceptowanie proponowanych zmian to ujednolicenie perspektywy prawnej prawidłowego i kompleksowego zabezpieczenia interesów ofiar pokrzywdzonych przestępstwem, a także interesów skazanego na wypadek ich śmierci. Wzięcie pod uwagę proponowanych zmian to wreszcie zasługujące na podkreślenie uwzględnienie zachodzących w społeczeństwie zmian i dostosowanie ich do otaczającej rzeczywistości.

Zdaniem opiniującego aktualny stan prawny wymaga zmiany poprzez wzmocnienie celów narzuconych uczestnikom wymiaru sprawiedliwości w art. 2 § 1 k.p.k., zaś projektowana ustawa zmierza do pożądanego zapewnienia wyższej ochrony interesów zmarłego pokrzywdzonego, zmarłego oskarżyciela posiłkowego, zmarłego oskarżyciela

prywatnego oraz zmarłego skazanego. Każda z proponowanych zmian w projekcie ustawy zasługuje na akceptację. Retio legis projektu ustawy na płaszczyźnie sukcesji karnoprosesowych uprawnień pokrzywdzonego, jest przede wszystkim kontynuacja tych uprawnień mimo śmierci pokrzywdzonego, niezależnie od etapu postępowania. To skuteczne odzwierciedlenie poczucia sprawiedliwości społecznej. Projektowane rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do wykonywania praw zmarłego pokrzywdzonego, zmarłego oskarżyciela posiłkowego, zmarłego oskarżyciela prywatnego o jego spadkobierców, niezależnie od podstawy powołania do spadku, prowadzi do oczekiwanego zrównania uprawnień osób najbliższych i osób pozostających na utrzymaniu zmarłego z uprawnieniami spadkobierców, w sytuacji, kiedy brak jest więzi emocjonalnych czy gospodarczych łączących ich ze zmarłym.

Opiniujący wskazuje, że obecne brzmienie art. 542 § 2 k.p.k. regulujące, iż wniosek o wznowienie na korzyść złożyć może w razie śmierci skazanego osoba najbliższa zmusza do podjęcia jak najszybciej reakcji ustawodawczej. Nie można bowiem wykluczyć, że zmarły skazany nie pozostawił osoby najbliższej a istnieją podstawy do wznowienia postępowania. Podkreślić należy, że obecna treść ustawy Kodeks postępowania karnego nie gwarantuje zabezpieczenia interesów karnoprosesowych zmarłego skazanego w sposób wystarczający. W tym względzie zdaniem opiniującego należy zapewnić wyższe standardy ochrony właśnie poprzez przyjęcie projektu powołanego przepisu w opiniowanym brzmieniu, który to projekt zakłada poszerzenie katalogu osób posiadających legitymację czynną do złożenia wniosku o wznowienie postępowania na wypadek śmierci skazanego.

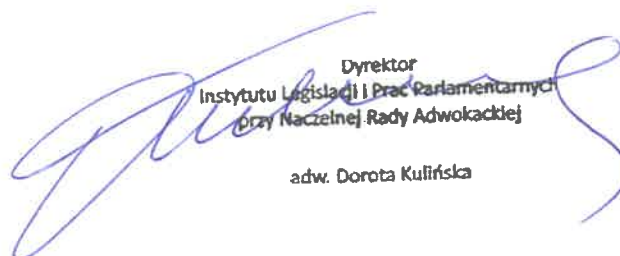
Podsumowując, Naczelna Rada Adwokacka jako autor petycji wszczynającej proces legislacyjny obejmujący opiniowane zmiany w ustawie Kodeks postępowania karnego, w pełni popiera rozwiązania jako stwarzające gwarancję prawidłowej i skutecznie realizowanej ochrony interesów strony pokrzywdzonej przestępstwem, jak również interesów skazanego, na wypadek ich śmierci.

Autor opinii:

advokat Karolina Wrąbel

Członek Zespołu ds. opiniowania i sporządzania projektów legislacyjnych w zakresie prawa karnego i postępowania karnego

Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych Naczelnej Rady Adwokackiej

Dyrektor
Instytutu Legislacji i Prac Parlamentarnych
przy Naczelnej Rady Adwokackiej
adw. Dorota Kulińska